

L'empresa: tipus, formes jurídiques i organització

Darrere de l'entrepà del pati, de la samarreta que portes i de l'app que acabes d'obrir hi ha una empresa que va decidir què produir, amb qui i amb quins diners. Esta unitat obri l'empresa per dins: per a què existix, de quines classes n'hi ha, quin vestit legal es posa i com organitza les persones que la formen.

El marc de la unitat

SABERS BÀSICS

- L'empresa com a unitat que crea valor: objectius, ingressos, costos i benefici.
- Funcions de l'empresa i classes d'empreses; el teixit empresarial espanyol.
- Formes jurídiques, responsabilitat i tràmits de constitució.
- Organització, equips, rols i motivació.
- Responsabilitat social i economia social.

COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES

- Comprendre aspectes bàsics de l'economia: l'empresa, les seues funcions i els seus resultats.
- Reconéixer els recursos i les formes jurídiques necessaris per a posar en marxa un projecte.
- Treballar en equip repartint rols i gestionant els conflictes amb mètode.

Mercadona: de huit botigues a Tavernes Blanques a 110.000 empleats

El 1977 la família Roig, amb unes carnisseries a Tavernes Blanques (València), va obrir les seues primeres botigues de queviures. El 1981 Juan Roig i la seua família van comprar l'empresa: tenia huit botigues d'uns 300 metres quadrats.

Vendes de 38.835 milions d'euros i benefici de 1.384 milions el 2024.

Més de 1.600 supermercats a Espanya i Portugal.

110.000 persones en plantilla (Memoria anual 2024).

Societat anònima de propietat familiar que no cotitza en Borsa.

LA PREGUNTA

Quines decisions convertixen una carnisseriesa familiar en la primera empresa de distribució del país, i per què no cotitza en Borsa?

§1

Què és una empresa i per a què servix?

*Nou unitats mirant l'economia des de fora.
Ara obrim la caixa negra.*

CONCEPTE CLAU

Una organització que combina factors i crea valor

L'empresa aconsegueix treball, capital i recursos naturals, els combina amb un mètode i ven el resultat a un preu. El bar de la cantonada i Inditex fan el mateix a escales distintes. El que la distingix d'un hospital públic o d'una ONG és que espera cobrar més del que gasta: si no afig valor durant molt de temps, desapareix.

Persegueix benefici, però també sobreviure, créixer i tindre impacte. Dirigir és decidir quin mana en cada moment.

El compte que cap en una línia

Ingressos

El que l'empresa cobra per vendre: el preu de cada unitat multiplicat per les unitats venudes.

Costos fixos

Es paguen vengues molt o poc: lloguer, assegurança, quota d'autònom, sous fixos. Si no entra ningú, continuen ahí.

Costos variables

Creixen amb cada unitat: la farina de cada barra, la tela de cada samarreta, la comissió de cada comanda.

Punt mort

Unitats a partir de les quals es deixa de perdre. Costos fixos dividits entre el marge (preu menys cost variable).

Exercici 10.1 · Una parada de creps a la fira

Llogar la parada costa 300 € i la planxa 60 €, es vengui el que es vengui. Cada crep costa 1,20 € d'ingredients i es ven a 4 €. Quant guanyen amb 300 creps? I amb 100? Quants en necessiten...

Costos fixos: $300 + 60 = 360$ €. Marge per crep: $4 - 1,20 = 2,80$ €.

Amb 300 creps: ingressos 1.200 €, costos variables 360 €, costos totals 720 €. Benefici: 480 €.

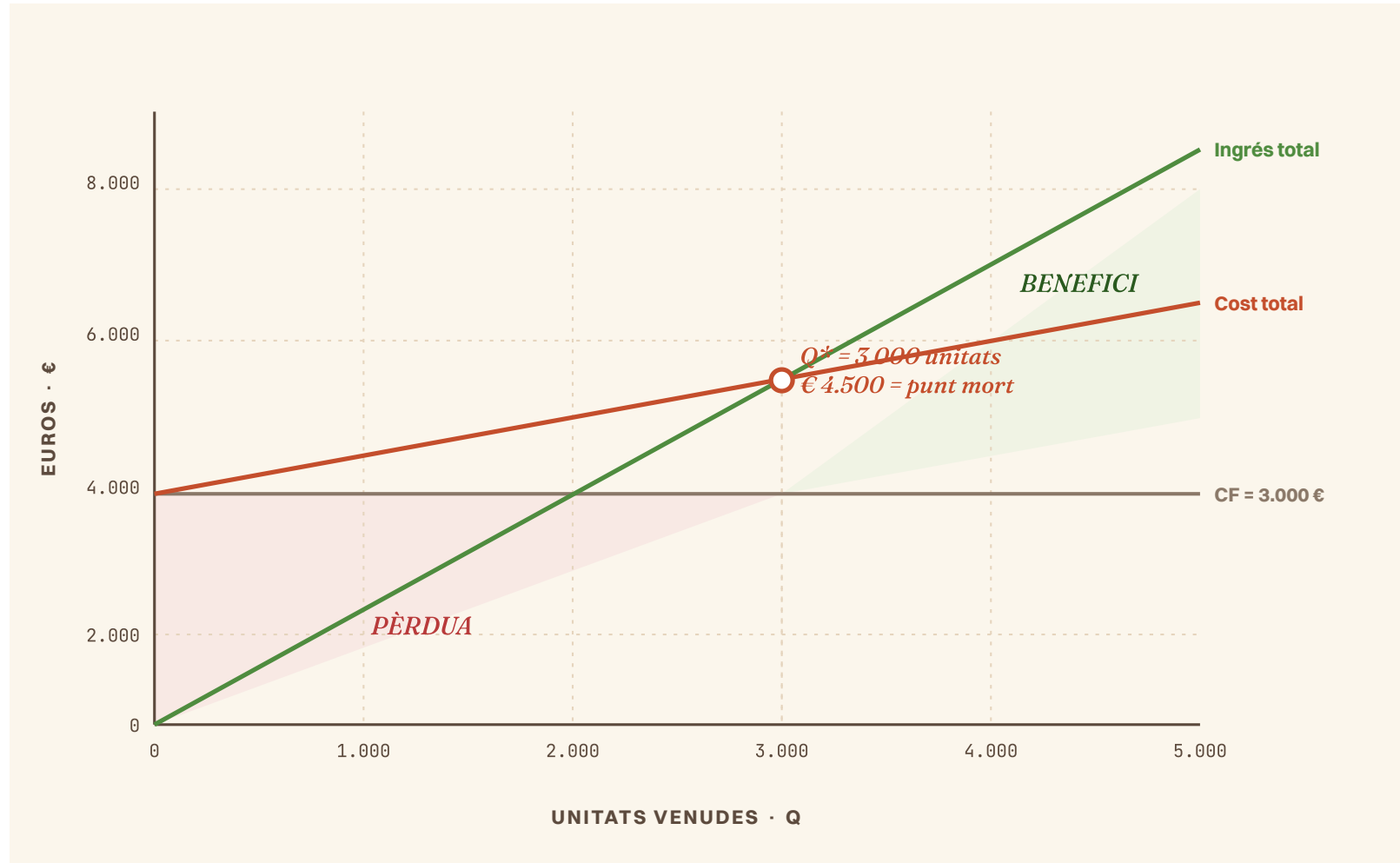
Amb 100 creps: ingressos 400 €, costos totals 480 €. Pèrdua de 80 €.

Punt mort: $360 / 2,80 = 128,6$. Cal vendre 129 creps per a no perdre.

La pregunta que ho decidix tot: és realista vendre 129 creps en tres dies de fira?

EL GRÀFIC

Una fleca amb 3.000 € de costos fixos, barra a 1,50 € i cost variable de 0,50 €: punt mort en 3.000 barres.

§ 2

Les funcions de l'empresa

Pastar, vendre, pagar i organitzar: quatre tasques que en una empresa xicoteta fa una sola persona.

Producció, comercial, financera i recursos humans giren al voltant d'una organització; la social mira cap a fora.

Una fleca i una marca de roba, funció a funció

FUNCIÓ	FLECA	MARCA DE ROBA
Producció	L'obrador: pastar, enfornar, controlar qualitat	Disseny, patronatge i fàbrica pròpia o subcontractada
Comercial	Quin pa, a quin preu, aparador i repartiment	Instagram, botiga en línia, preu i col·leccions
Financera	Préstec del forn, pagar la farina, tresoreria	Finançar l'estoc abans de cobrar les vendes
Recursos humans	Contractar, quadrant de torns, formar	Seleccionar, organitzar equips, motivar

Quan les àrees deixen de parlar-se es ven el que no es pot fabricar o es fabrica el que no es ven.

§ 3

Classes d'empreses

Què produïx, quant mesura, de qui és i fins on arriba: quatre criteris per a situar qualsevol empresa.

La grandària segons la Unió Europea

CATEGORIA	PERSONES OCUPADES	FACTURACIÓ ANUAL
Microempresa	Menys de 10	Fins a 2 milions d'euros
Xicoteta	De 10 a 49	Fins a 10 milions d'euros
Mitjana	De 50 a 249	Fins a 50 milions d'euros
Gran	250 o més	Més de 50 milions d'euros

Pime és qualsevol de les tres primeres: menys de 250 persones. El criteri de l'ocupació mana.

99,8 %

DE LES EMPRESAS ESPAÑOLAS
SÓN PIMES

El teixit empresarial segons el DIRCE (INE, 1 de gener de 2024)

Al voltant de 3,4 milions d'empreses actives. El 94,2 % són microempreses de menys de deu persones i més de la meitat no té assalariats. Només unes 5.000 superen les 250 persones.

Centenars de microempreses sota un mateix sostre

Cada parada del Mercat Central decidix què compra, a quin preu ven i quantes persones ocupa.

profedeconomia.es

Foto: Phil Whitehouse, CC BY 2.0 vía Wikimedia Commons

Una empresa de Castelló fabrica rajoles amb 320 persones i factura 30 milions...

A Sector secundari, mitjana empresa, perquè factura menys de 50 milions

B Sector secundari, gran empresa, perquè supera les 250 persones

C Sector terciari, gran empresa

D Sector primari, mitjana empresa

Solució: B. Fabricar és transformar matèries primeres: sector secundari. I el criteri de l'ocupació mana: amb 250 persones o més és gran empresa encara que facture menys de 50 milions.

§ 4

Formes jurídiques: qui respon i amb què?

El vestit legal de l'empresa decidix qui paga si es deuen 40.000 € i tot ha eixit malament.

Quatre vestits legals

	AUTÒNOM	SOCIETAT LIMITADA	COOPERATIVA
Qui respon	La persona, amb tot el seu patrimoni	Els socis, només amb el que aporten	Els socis, amb la seua aportació
Capital mínim	Cap	1 € (Ley 18/2022 «Crea y Crece»)	El que fixen els estatuts
Impost	IRPF, progressiu	Societats, 25 % (15 % en començar)	Societats, 20 % si està protegida
Qui decidix	La persona	Els socis, segons participacions	Una persona, un vot
Socis mínims	1	1	3 (2 en algunes comunitats)

La societat anònima exigix 60.000 € de capital, el dividix en accions i és l'única que pot cotitzar en Borsa.

3,4 milion

S

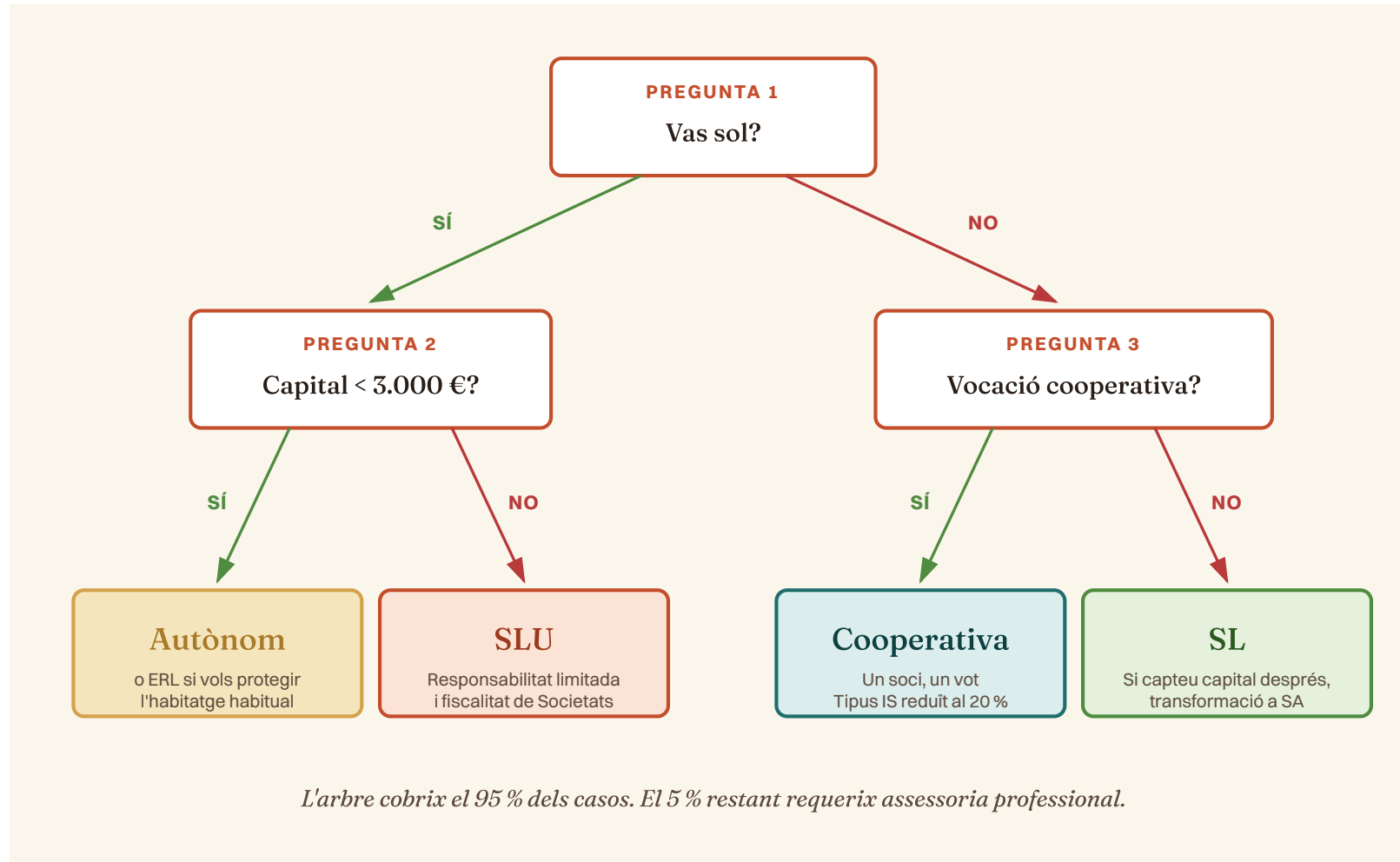
DE PERSONES AUTÒNOMES EL
2025

Un de cada sis treballadors a Espanya cotitza al RETA

Segons la Seguretat Social. La quota de 2025 va per trams de rendiments nets: de 200 € al mes per davall de 670 € a 590 € per damunt de 6.000 €, amb tarifa plana de 80 € el primer any.

EL GRÀFIC

En solitari i amb poc capital, autònom; per a limitar la responsabilitat, SL; si el projecte és col·lectiu, cooperativa.

Com es posa en marxa una empresa

- 01 Triar la forma jurídica; els Puntos de Atención al Emprendedor (PAE) informen gratis i tramiten per internet amb CIRCE.
- 02 Autònom: alta censal a Hisenda (model 036 o 037) i alta al RETA abans de començar l'activitat.
- 03 Societat: nom al Registro Mercantil Central, capital al banc, escriptura davant de notari i inscripció.
- 04 Obtindre el NIF i donar-se d'alta a l'Impost d'Activitats Econòmiques (exempt de pagament per davall d'un milió de facturació).
- 05 Si es contracta, inscriure l'empresa a la Seguretat Social; si hi ha local, demanar la llicència d'obertura a l'ajuntament.

Una SL amb 3.000 € de capital tanca devent 40.000 € a un banc, sense aval personal d...

A Tot el patrimoni del soci, inclosos el seu cotxe i el seu compte personal

B Només el que quede a la societat: el soci perd com a màxim els seus 3.000 €

C Res, perquè la societat ja ha tancat

D Els 40.000 € al soci, però només si és autònom a més de soci

Solució: B. La responsabilitat és limitada: el deute és de la societat i el banc només pot anar contra el que esta tinga. Per això els bancs solen demanar un aval personal, que torna el soci a la situació de l'autònom.

§ 5

Organitzar persones: equips, rols i lideratge

Quan creues la porta d'una empresa el que trobes són persones, i com s'organitzen decidix si funciona.

Grup no és el mateix que equip

Objectiu comú

Totes les persones expliquen el mateix resultat amb paraules paregudes. Si cada una entén una cosa, treballen en paral·lel.

Interdependència

El resultat de cada una depèn del treball de les altres. Repartir-se els apartats i ajuntar-los la vespra no és això.

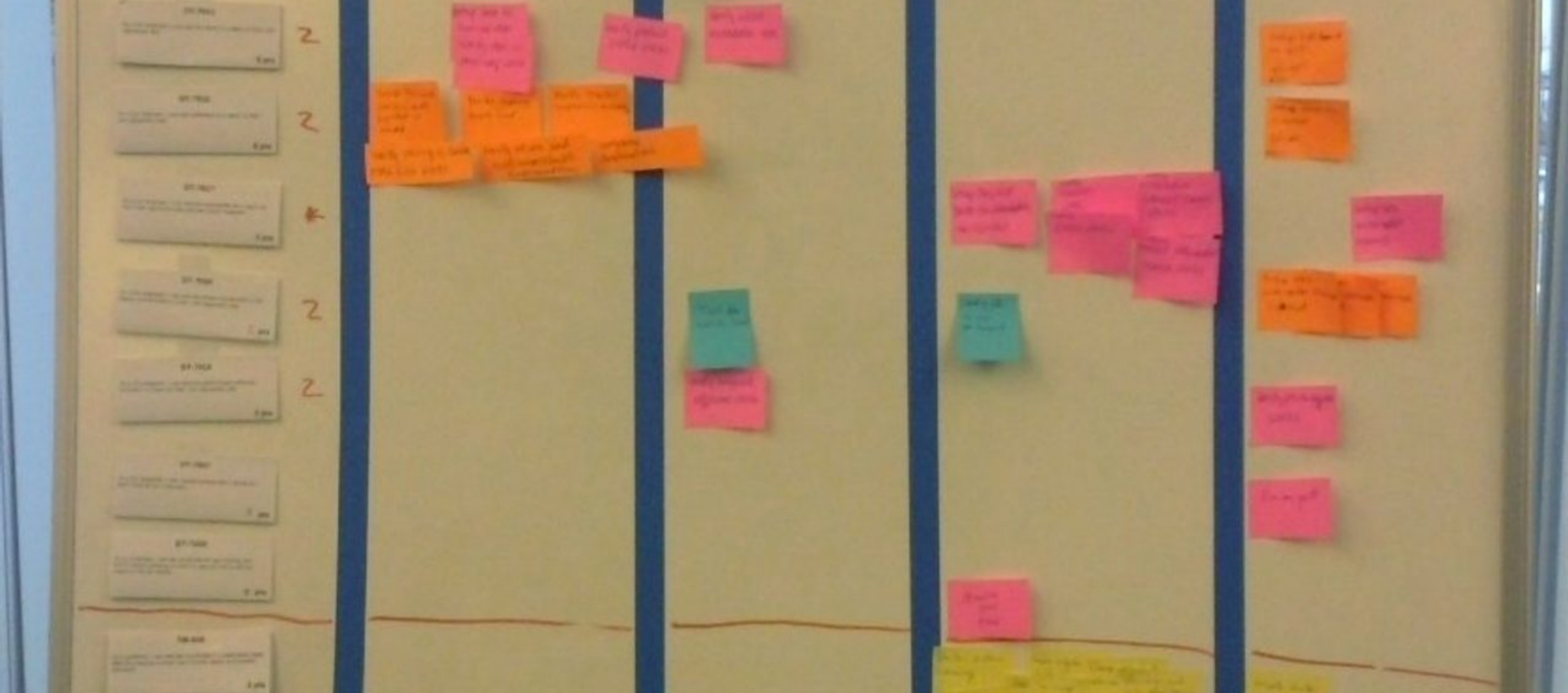
Sinergia

Juntes produïxen més que la suma del que farien per separat. Si no, és un grup que coincidix a la mateixa sala.

Cinc rols que cal cobrir (Belbin simplificat)

- Cervell: proposa idees noves i desencalla. Risc: enamorar-se d'idees inviables.
- Coordinador: veu el conjunt, repartix tasques i marca terminis. Risc: controlar-ho tot.
- Implementador: convertix decisions en treball fet. Risc: resistir-se a canviar el pla.
- Avaluador: mira les idees amb lupa i detecta problemes. Risc: paréixer negatiu i frenar.
- Cohesionador: cuida el clima i nota qui s'ha quedat callat. Risc: evitar conflictes necessaris.
- No són tipus de persona sinó coses que cal fer: l'important és que cap no quede buit.

Treballar per sprints

Arrancada, daily de cinc minuts, entrega i retrospectiva: dos setmanes, un resultat revisable i l'equip veu què està encallat.

profedeconomia.es

Foto: Logan Ingalls, CC BY 2.0 vía Wikimedia Commons

Què ens motiva de veres

Autonomia

Sentir que decidixes com fas el teu treball. El coordinador repartix el què; cada persona decidix el com.

Mestria

Sentir que millores en alguna cosa que t'importa. Per això un sprint de dos setmanes motiva més que un termini a tres mesos.

Propòsit

Sentir que el teu treball servix per a alguna cosa més gran que tu. N'hi ha prou amb tindre clar per a qui és el que feu.

«Portes tres setmanes sense aparéixer per les reunions, eres un desastre.» Quin tipus...

A Constructiu: és una crítica sobre la tasca i millora el compromís

B Destructiu: ataca la persona; toca missatge-jo i, si el to puja, pausa de 24 hores

C Destructiu, però convé ignorar-lo fins a l'entrega

D Constructiu, perquè l'implementador té raó

Solució: B. El retret ja no parla de la tasca sinó de qui és l'altra persona. Reformular en missatge-jo («m'agobia que faltes») i, en calent, parar 24 hores.

§ 6

L'empresa i la societat

Usa carreteres que paguen tots i contracta gent formada en escoles públiques. Se li demana alguna cosa més que complir la llei.

La responsabilitat social en tres nivells

- 01 Complir: pagar impostos, respectar el conveni i la normativa ambiental, no enganyar. És el terra, no un mèrit.
- 02 Anar més enllà: pagar per damunt del conveni, comprar local, reduir emissions més del que s'exigix i publicar-ho (Ley 11/2018).
- 03 Posar el propòsit al centre: el problema social o ambiental és la raó de ser. Economia social i empreses B Corp.
- 04 En llegir qualsevol campanya d'«empresa compromesa», pregunta't en quin escaló està.

CAS REAL

Volkswagen i el que costa perdre la confiança

El 2015 es va descobrir que milions de cotxes dièsel del grup portaven un programa que només reduïa les emissions al banc de proves. Uns 11 milions de vehicles afectats, més de 680.000 a Espanya; les accions van perdre prop d'un terç en dos dies i el president va dimitir. Entre multes, recompres i indemnitzacions, el grup ha xifr...

La reputació es construeix amb milers de decisions xicotetes i es perd amb una de gran.

Economia social: una persona, un vot

En una cooperativa, qui compra o treballa també és amo. Més de 43.000 empreses d'economia social a Espanya, segons CEPES.
proteedeconomia.es

Foto: Solomon203, CC BY-SA 3.0 vía Wikimedia Commons

Abans de tancar la unitat

- ☐ Sabries explicar què és una empresa, quins objectius persegueix i calcular el seu benefici i el seu punt mort.
- ☐ Sabries classificar una empresa per sector, grandària, propietat i àmbit, i descriure el teixit espanyol amb el DIRCE.
- ☐ Sabries comparar autònom, SL, SA i cooperativa per qui respon, capital i impostos, i llistar els tràmits.
- ☐ Sabries distingir un equip d'un grup, nomenar els cinc rols i organitzar un sprint de dos setmanes.
- ☐ Sabries explicar els tres nivells de la responsabilitat social i per què la reputació és un actiu.

Fins aquí la teoria

Continua al llibre de la unitat.